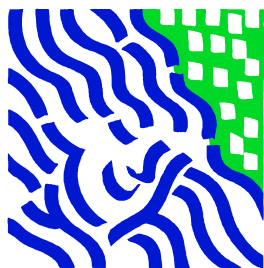

28^E VOORTGANGSRAPPORTAGE ZANDMAAS EN GRENSMAAS

1 JANUARI – 30 JUNI 2015

Werken aan
de Maas van morgen

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Leeswijzer.....	7
2. Het programma in zijn omgeving	9
3. Essentialia Zandmaas en Grensmaas	11
3.1 Doelstellingen	11
3.2 Maatregelenpakket.....	11
3.3 Convenantpartners	11
3.4 Historisch financieel overzicht.....	11
4. Voortgang	133
4.1 Zandmaas	14
4.2 Grensmaas.....	15
4.3 Kaden	17
5. Projectbeheersing	18
5.1 Kwaliteit.....	18
5.2 Scopewijzigingen.....	18
5.3 Planning	18
5.4 Financiën.....	21
5.5 Risico's	27
5.6 Prognose eindstand	32
Bijlage 1 Afkortingenlijst.....	35
Bijlage 2 Karakterisering Zandmaas projecten.....	37
Bijlage 3 Karakterisering Grensmaas projecten	40
Bijlage 4 Kaart Tracébesluit en POL Zandmaas/Maasroute.....	43
Bijlage 5 Kaart Grensmaas conform Eindplan Grensmaas.....	45
Bijlage 6 Toelichting mutaties VGR 26.....	47

Samenvatting

Voortgang algemeen

De deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas zijn volop in uitvoering. Alle projecten liggen op koers.

Voortgang Zandmaas

De werkzaamheden bij de diverse projecten in het Zandmaasgebied verlopen volgens planning. De aanleg van de Zuidgeul bij Well Aijen is gestart. Zelfrealisator Kampergeul heeft ook het eerste half jaar van 2015 verder gewerkt aan de Noordgeul.

De ontgravingswerkzaamheden van vermarktbaar materiaal in het stuwpand Sambeek verlopen inmiddels weer voorspoedig. Het ontgraven en afvoeren van niet-vermarktbaar materiaal verloopt volgens planning en is bijna gereed. De eerste stap van de peilopzet in stuwpand Sambeek (10 cm) is gerealiseerd. De tweede en laatste stap is voorzien voor 15 juli 2015.

De aanvullende werkzaamheden voor het retentiebekken Lateraalkanaal-West (LKW+) vorderen goed en verlopen volgens planning.

Het eerste half jaar van 2015 is geen grond aangekocht voor het realiseren van de natuurdoelstelling van Zandmaas. Doordat er gewerkt wordt op basis van vrijwillige grondaankoop is het risico reëel dat het volledig realiseren van de natuurdoelstelling vóór 31 december 2015 niet wordt gehaald. Hiervoor worden aanvullende beheersmaatregelen genomen zoals het mogelijk toch vestigen van onteigeningstitels, het verwerven van alternatieve gronden en het oprekken van de termijn van minnelijke verwerving.

Voortgang Grensmaas

Het Consortium Grensmaas (CG) werkt op diverse locaties aan het Grensmaasproject.

In Borgharen zijn alle werkzaamheden gereed. In Aan de Maas zijn de afwerking van de dekgronden, de inrichting en de afrondende werkzaamheden nagenoeg gereed. De oplevering van beide locaties is voorzien in het tweede half jaar van 2015.

In Itteren vorderen de ontgravingswerkzaamheden gestaag. De locatie dient volgens planning eind 2017 te worden opgeleverd. In Trierveld/Koeweide zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van de werkhaven en het voordepot in volle gang.

In maart is de zesde monitoringsrapportage opgeleverd. In lijn met de voorgaande monitoringrapportages wordt daarin gemeld dat - hoewel de afzetvolumes van het Consortium Grensmaas achterblijven - vooralsnog geen beroep op de leningfaciliteit wordt verwacht. In de rapportage is aangegeven dat - indien de afzetvolumes langdurig achterblijven bij de verwachtingen - een beroep op de leningfaciliteit op termijn niet is uit te sluiten. Tevens bestaat dan het risico dat de grindwinning niet binnen de contractuele termijn (eind 2023) kan worden afgerond. De peildatum voor de zevende monitoringrapportage (over het eerste halfjaar van 2015) is 1 juli 2015. Deze rapportage wordt in september verwacht.

De werkzaamheden om de aanvullende Boertienmaatregelen (Boertien-plus) ten uitvoer te brengen zijn door Vlaanderen en Maaswerken gestart. In de voorbereiding is enige vertraging opgelopen, maar dit heeft geen invloed op de einddatum van het project.

Voortgang prioritaire kademaatregelen

De uitvoering en voorbereiding van sommige dijkringen van prioritaire kademaatregelen ondervindt vertraging. Het waterschap meldt dat de geraamde kosten voor de dijkringen van werkpakket 1 (Mook, Afferden en eiland van Bergen) en 2 (Lottum, Grubbenvorst en Neer) beduidend hoger zijn dan het beschikbare budget. Er wordt overlegd of en hoe de gemelde budgetproblematiek kan worden opgelost. Voor de dijkringen van werkpakket 1 wordt gestuurd op het tijdig nemen van de projectbesluiten Eiland van Bergen en Afferden in 2015, zo mogelijk ook het projectbesluit Mook. Voor de dijkringen van werkpakket 2 wordt gestuurd op het nemen van de projectbesluiten in het eerste

kwartaal van 2016. De totale planning sluit nog steeds met een ruime buffer binnen de einddatum van 2020.

Projectbeheersing

In 2015 wordt via het auditprogramma Maaswerken (waar Zandmaas en Grensmaas deel van uit maken) vooral aandacht geschonken aan interne kwaliteitsborging op de contractbeheersing. Elk project in uitvoering wordt jaarlijks twee keer geaudit. De focus hierbij ligt op het omgaan met risico's en het sluiten van de projectbeheercyclus. Naast de inhoudelijke audits op het contractbeheersingsproces is in het eerste half jaar van 2015 ook intensief getoetst op de rechtmatigheid van betalingen. Uit de audits is gebleken dat de interne processen binnen de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas beheerst worden en dat de contractbeheersing op orde is. Het auditplan Maaswerken 2014/2015 bouwt voort op de huidige manier van werken.

Financiën en risico's

Het projectbudget van Zandmaas is in de verslagperiode niet gewijzigd en bedraagt € 406,7 miljoen. De prognose eindstand is € 0,9 miljoen gedaald tot € 391,1 miljoen en ligt op peildatum 30 juni 2015 € 15,6 miljoen onder het beschikbaar budget.

Het projectbudget van Grensmaas is eveneens ongewijzigd en bedraagt € 150,1 miljoen. De prognose eindstand is hier € 0,4 miljoen gestegen tot € 139,7 miljoen en ligt op peildatum 30 juni 2015 € 10,4 miljoen onder het beschikbaar budget.

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Deze halfjaarlijkse rapportage wordt uitgebracht in het kader van de 'Regeling Grote Projecten' van de Tweede Kamer en betreft de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2015. De rapportage beschrijft de voortgang van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas binnen het programma Maaswerken. Tevens is een financiële verantwoording opgenomen waarin vooral aandacht wordt besteed aan afwijkingen ten opzichte van de vorige periode. Ten slotte zijn de risico's van de deelprogramma's in beeld gebracht.

Naast genoemde deelprogramma's maakt het deelprogramma Maasroute deel uit van Maaswerken. Dit deelprogramma is door de Tweede Kamer niet aangewezen als Groot Project en daarom niet meegenomen in deze voortgangsrapportage, uitgezonderd daar waar relevante raakvlakken zijn met Zandmaas en Grensmaas.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft kort de relevante ontwikkelingen in de omgeving van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas. Na een beschrijving van de essentialia van de deelprogramma's in hoofdstuk 3 beschrijft hoofdstuk 4 de voortgang en de diverse raakvlakken. In hoofdstuk 5 ligt het accent op eventuele scopewijzigingen en mutaties in de planning, de financiën en de belangrijkste risico's ten opzichte van voorgaande rapportages.

2. Het programma in zijn omgeving

Een groot programma als Maaswerken met een lange uitvoeringsduur staat constant onder invloed van zijn omgeving. Naast ruimtelijke ontwikkelingen in en nabij het Maasdal kunnen dat ook veranderingen in beleid en wet- en regelgeving zijn. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de communicatie met de omgeving van de Maaswerken en aan Maaswerken in de media.

De Tweede Kamer heeft ingestemd met de Omgevingswet die in 2018 moet ingaan. In de Omgevingswet gaan 26 sectorale wetten op. Hoewel het grootste deel van de Maaswerkenprojecten in 2018 al gereed is, kan de proceduretijd van de nog uit te voeren Maaswerkenprojecten door de Omgevingswet versneld worden.

Daarnaast heeft van april tot juni 2015 de consultatie plaatsgevonden voor de wijziging van de Waterwet, die moet ingaan op 1 januari 2017. Hierin worden nieuwe eisen voor primaire waterkeringen opgenomen.

Zandmaas

Het grote nieuwsitem voor Zandmaas in het eerste half jaar van 2015 was de start van de aanleg van de hoogwatergeul langs de Maas bij Well. In Dagblad de Limburger, de website van 1Limburg.nl, De Gelderlander en wat kleinere lokale nieuwssites verschenen artikelen over de hoogwatergeul die eind dit jaar klaar moet zijn en de kans op natte voeten bij hoogwater aanzienlijk verkleint.

Op vrijdag 27 februari 2015 vond de officiële start plaats van de herinrichting van de Heukelomse Beek. Hier ontstaat een gebied dat inspeelt op de wisselende waterstanden van de Maas en rekening houdt met de agrariërs die er gebruik van maken. Heukelomse Beek is een samenwerkingsproject van de provincie Limburg, Waterschap Peel en Maasvallei, Rijkswaterstaat, Stichting Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer, Stichting Natuurlijk Heukelomse Beekdal en de gemeente Bergen.

Verder heeft Maaswerken toelichtingen gegeven aan bewoners en belangstellenden over het retentiebekken Lateraalkanaal West en de 'Lob van Gennep'.

Grensmaas

Eind januari 2015 vond de première plaats van de L1-documentaire 'Grensmaas tot de dood en verder'. Behalve de grindwinning, rivierbeveiliging en natuurontwikkeling wordt ook de relatie van het project met de bevolking belicht. Tijdens de première is ook het eerste exemplaar van het boek van Peet Adams 'De strijd die nooit ophoudt' gepresenteerd. Dit boek beschrijft de ontwikkelingen rond de rivierbeveiliging vanaf de overstromingen in 1993 en 1995. Daarnaast geeft het een beeld van de enorme inspanningen die nog nodig zijn om de bevolking meer bescherming te bieden tegen nieuwe overstromingen. De documentaire over de Grensmaas werd in de dagen na de première via L1 op televisie uitgezonden.

Eind januari bericht Dagblad de Limburger over de objectiviteit van de schade-experts bij recent ontstane schade aan woningen van inwoners van Borgharen, Itteren, Bunde en Geulle. De inwoners hebben sterk het vermoeden dat die klachten het gevolg zijn van de werkzaamheden. Experts leggen de oorzaak echter in alle gevallen elders.

Het Grensmaasproject verplaatst zich noordwaarts. Een onderwerp dat de media in Limburg hebben opgepikt en waaraan veel aandacht is besteed. Het kleine dorpje Schipperskerk wordt de komende jaren het epicentrum van het Grensmaasproject. Consortium Grensmaas richt er een presentatieruimte in om uitleg te geven over het project dat veel internationale belangstelling trekt. Schipperskerk wordt de uitvalsbasis voor delegaties van overheden, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. Kasteel Hartelstein in Itteren, dat ook zo'n functie heeft, heeft sinds 2008 12.000 bezoekers verwelkomd.

Er wordt dieper ingegaan op de impact die werkzaamheden op de inwoners gaat hebben en op de zorgen die de inwoners uiten over de recreatie rond de Maas als hele gebieden er lange tijd als een maanlandschap uit komen te zien. Er wordt door Consortium Grensmaas gerefereerd aan de tevreden inwoners in het zuiden die ook eerst met argusogen en wantrouwen het project op zich af zagen komen, maar waar het uiteindelijk qua overlast is meegevallen.

In april 2015 besteedt Dagblad De Limburger aandacht aan de recreatievisie van de Maasdorpen Itteren en Borgharen. Na de afgravingswerkzaamheden voor het Grensmaasproject wil de gemeente de recreatie weer optimaal benutten in de omgeving en werkt de plannen uit in overleg met de dorpsraden. De recreatievisie kwam tot stand na meerdere inspraakrondes van de dorpsraden.

De open Grensmaasdag van 6 juni in Itteren en Borgharen vormde aanleiding voor de nodige media-aandacht. In de Nummer 1 (Limburgs maandblad) een blik achter de schermen van het grootste rivierbeveiligingsproject van Nederland. Er volgt een terugblik op de afgelopen zeven jaar en de bijzondere contractvorm wordt benadrukt. Er is in de loop der jaren door het opbouwen van een goede relatie en eerlijke communicatie veel draagvlak gewonnen onder de lokale bevolking waar aanvankelijk veel weerstand zat.

In juni bericht de Belgische krant 'Het belang van Limburg' over het nieuwe grinddecreet dat bepaalt dat toekomstige ontginningen in België enkel mogen plaatsvinden indien er een maatschappelijk belang aan vasthangt. Bovendien mag de gemeente Dilsen-Stokkem een vaste grindheffing vragen. De grindbedrijven, die tegen een vaste belasting zijn omdat ze per project willen bekijken welke heffing haalbaar is, zien dit niet zitten en overwegen opnieuw naar de Belgische Raad van State te stappen. Tenslotte is er ook internationaal belangstelling voor Grensmaas: het project is op de RESTORE conferentie in Brussel enthousiast ontvangen als prachtig voorbeeld hoe delfstoffenwinning, natuur en landschap samen kunnen gaan.

3. Essentialia Zandmaas en Grensmaas

3.1 Doelstellingen

Na de twee hoogwaterperioden in de Rijn en de Maas in december 1993 en januari 1995 presenteerde het kabinet in februari 1995 het Deltaplan Grote Rivieren. De Zandmaas en Grensmaas maakten deel uit van dit plan. Het Deltaplan Grote Rivieren is in 2005 opgegaan in de Wet op de Waterkering, die vervolgens is opgegaan in de Waterwet. De belangrijkste doelstelling van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas is het verbeteren van de bescherming van inwoners van Limburg en Noord-Brabant tegen hoogwater in de Maas. In bijlage 2 en 3 zijn de karakteristieken van de deelprogramma's geschetst. De projecten voor hoogwaterbescherming dienen voor de Zandmaas in 2015 en voor de Grensmaas in 2017 te zijn gerealiseerd. De prioritaire (sluitstuk)kaden dienen uiterlijk in 2020 te zijn gerealiseerd. Voor de bevolkingscentra langs de Zandmaas diende de bescherming echter vóór 2008 te zijn bereikt. Daarom zijn de kademaatregelen in de gemeenten Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar met voorrang uitgevoerd. Belangrijke neven doelstellingen van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas zijn natuurontwikkeling en delfstoffenwinning (zand en grind).

3.2 Maatregelenpakket

Het maatregelenpakket (projecten) van Zandmaas bestaat onder meer uit het aanleggen en verhogen van kaden, het verruimen van de rivier de Maas, de aanleg van een retentiegebied en hoogwatergeulen en het creëren van gebieden waar natuurontwikkeling kan plaatsvinden. Dit wordt gecombineerd met de winning van zand. Daarnaast vindt de uitvoering van peilopzet plaats om de nadelige effecten voor de landbouw en de scheepvaart te mitigeren. Het maatregelenpakket van de Grensmaas bestaat uit het verruimen van de rivier, de aanleg van kaden, dekgrondbergingen, nevengeulen en natuurontwikkeling. Dit wordt gecombineerd met de winning van zand en grind. Daarnaast vinden projecten plaats om te voorkomen dat de grondwaterstand daalt.

3.3 Convenantpartners

Bij de deelprogramma's zijn drie convenantpartners betrokken: het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM), de provincie Limburg en het ministerie van Economische Zaken (EZ). Zij hebben in 1997 de 'Bestuursvereenkomst Maasproject' getekend. Hierin zijn o.a. afspraken gemaakt over doelstellingen, samenwerking, verantwoordelijkheden en financiële aspecten. Maaswerken bereidt de verschillende projecten voor en voert deze uit. Maaswerken valt financieel en organisatorisch onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van IenM.

3.4 Historisch financieel overzicht

De financiële bijdrage van IenM aan de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas bedroeg op het moment van het Ontwerp Tracébesluit Zandmaas/Maasroute (OTB 1998) € 358,5 miljoen. Het totale projectbudget van Zandmaas en Grensmaas sloot op dat moment op € 381 miljoen, prijspeil 1998. De uitsplitsing van dit projectbudget voor Zandmaas en Grensmaas is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Referentiebudget voor Maaswerken ten tijde van OTB 1998

Onderdeel en bijdrage		Miljoen gulden prijspeil 1998	Miljoen euro prijspeil 1998
Zandmaas	Bijdrage I&M	680	308,6
	Bijdrage EZ en provincie Limburg	27	12,3
Totaal		707	321
Grensmaas	Bijdrage I&M	110	49,9
	Bijdrage nog te verdelen over convenantpartners	23	10,4
Totaal		133	60

Totaal Zandmaas en Grensmaas	840	381¹
-------------------------------------	------------	------------------------

---

¹ Het bedrag van € 381 miljoen is inclusief € 10 miljoen van EZ. Deze bijdrage loopt niet via de begroting van I&M maar via de begroting van EZ. Dit is in tabel 3 (projectbudget) en tabel 4 en 5 (mutatieoverzichten Zandmaas en Grensmaas) gecorrigeerd

Figuur 1 Stand van zaken hoogwaterbeschermingsprojecten Zandmaas en Grensmaas per 30 juni 2015

4. Voortgang

4.1 Zandmaas

Uitvoering retentiegebied Lateraalkanaal West

De werkzaamheden om de bestaande kaden in het retentiebekken te laten voldoen aan de meest recente ontwerpisen vorderen goed en worden naar verwachting conform planning vóór medio oktober 2015 (start hoogwaterseizoen) uitgevoerd. De einddatum voor het bereiken van de hoogwaterdoelstelling blijft daarmee gehandhaafd.

Uitvoering rivierverruiming en peilopzet stuwpand Sambeek

De ontgravingswerkzaamheden van niet-vermarktbaar materiaal ten behoeve van de te bereiken hoogwaterdoelstelling zijn bijna gereed. Er is discussie gerezen met zelfrealisator DCM of de afgesproken hoeveelheid niet-vermarktbaar materiaal die geleverd zou worden aan de bergingslocatie Lomm niet al bereikt is. Voor de levering van het nog resterende deel worden met DCM nadere afspraken gemaakt. De ontgravingswerkzaamheden van vermarktbaar materiaal verlopen inmiddels weer voorspoedig na de brand in de zandfabriek te Moerdijk. De eerder opgelopen vertraging heeft geleid tot een aanpassing van de planning. De nieuwe einddatum voor de ontgravingswerkzaamheden staat gepland op 30 oktober 2015. De datum voor het bereiken van de hoogwaterdoelstelling (31 december 2015) blijft ongewijzigd haalbaar.

De eerste stap van de peilopzet (10 cm) is per 1 juli 2014 gerealiseerd. De tweede en laatste stap (15 cm) is voorzien voor 15 juli 2015.

Uitvoering hoogwatergeulen

Hoogwatergeul Lomm

De zandwinning in de hoogwatergeul Lomm door zelfrealisator DCM ligt op schema. DCM heeft een notitie opgesteld met de conclusie dat de hoogwaterdoelstelling 2015 inmiddels is gerealiseerd.

Hoogwatergeul Well Aijen (Noordgeul en Zuidgeul)

Zelfrealisator Kampergeul B.V. heeft ook het eerste half jaar van 2015 volgens planning verder gewerkt aan de afgraving van de dekgrond en aan de zandwinning van de Noordgeul. De verplichting van Kampergeul B.V. om de voor het bereiken van de hoogwaterdoelstelling benodigde waterstandsverlaging (3 à 4 cm) per 31 december 2015 te realiseren is formeel vastgelegd. Door Kampergeul is een notitie opgesteld waarin zij aangeeft hoe zij eind 2015 invulling geeft aan de hoogwater- en natuurdoelstelling zoals die in de overeenkomst is vastgelegd. De gebiedsontwikkeling Maspark Well die aansluit op de Noordgeul van Well Aijen is gestart. De verwachte einddatum is 2022.

In april is gestart met de uitvoeringswerkzaamheden voor de Zuidgeul, zoals het verwijderen van de oeverbestorting en het afgraven en afvoeren van de dekgrond naar de Hoogwatergeul Lomm. De ontgravingswerkzaamheden zijn in volle gang. De planning van opdrachtnemer voorziet in het afronden van de werkzaamheden op 29 september 2015.

De Noord- en Zuidgeul Well Aijen realiseren gezamenlijk de beoogde 7 à 8 cm waterstandsdeling conform planning vóór 31 december 2015. Momenteel worden ter controle nieuwe modelberekeningen uitgevoerd. Daarmee wordt nagegaan of er sprake is van voldoende waterstandsdeling eind 2015.

Grondverwerving voor natuurontwikkeling

Het realiseren van de natuurdoelstelling Zandmaas is gericht op het verwerven van 427 ha grond. Hoewel hieraan geen expliciete datum is gekoppeld wordt gestuurd op een einddatum van 31

december 2015. Dit half jaar hebben geen grondaankopen plaatsgevonden, waardoor op peildatum 30 juni 2015 385 ha grond is gerealiseerd (90%), inclusief de grond in bezit van de zelfrealisatoren die zal worden doorgeleverd. Er resteert dus nog een opgave van 42 ha (10%). Zoals eerder aangegeven is het risico aanwezig dat het volledig realiseren van de natuurdoelstelling vóór 31 december 2015 niet wordt gehaald en er ontbrekende schakels blijven in de voorziene aaneengesloten natuurcorridor. Een belangrijke oorzaak is dat er gewerkt wordt volgens het uitgangspunt van vrijwillige verkoop van gronden door eigenaren. Aanvullende beheersmaatregelen (onteigening, mogelijkheden van particulier natuurbeheer) worden genomen om de resterende natuurdoelstelling desondanks (zoveel mogelijk) te realiseren.

4.2 Grensmaas

Uitvoeringsovereenkomst met Consortium ('11 locaties')

Werk in uitvoering

In *Borgharen* zijn alle werkzaamheden gereed. Op 5 juni is de locatie (natuurgebied) officieel en feestelijk "geopend" door de Gouverneur van de provincie Limburg. Oplevering en overdracht aan de eindbeheerders staan gepland in het derde, mogelijk vierde kwartaal 2015.

In *Aan de Maas* zijn de afwerking van de dekgronden, de inrichting en de afrondende werkzaamheden nagenoeg gereed. De oplevering en overdracht van deze tweede van elf locaties is voorzien in het vierde kwartaal van 2015.

In *Itteren* vorderen de ontgravingswerkzaamheden gestaag. De locatie dient volgens planning eind 2017 te worden opgeleverd. Het Consortium Grensmaas (CG) voert overleg met Maaswerken over de beheersing van het raakvlak met de uitvoering van het passeervak zuid van het Julianakanaal.

In *Trierveld/Koeweide* is gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van de werkhaven en het voordepot. De persioolleiding is verlegd en de sanering van de voormalige huisvuilstort is gereed. Er is begonnen met de verwijdering van dekgrond en de aanleg van geluidswallen.

In *Meers* is verder gegaan met de ontgravingswerkzaamheden. De uitvoering en grindafzet verloopt via de regionale markt.

Borgharen, zoals het er na ontgraving uitziet.

Grazende Konikpaarden op de locatie Borgharen

Monitoring

In 2012 is tussen de Staat en het Consortium Grensmaas de Nadere Overeenkomst gesloten. Hierin staan de afspraken over de afwikkeling van verplichtingen van het Rijk tegenover het Consortium Grensmaas. Daarnaast is toen de mogelijkheid gecreëerd van het zo nodig verstrekken van een lening door het ministerie van IenM aan het Consortium Grensmaas. Met deze afspraken is de realisatie van de hoogwaterveiligheidsdoelstelling Grensmaas vooralsnog veilig gesteld. Om de noodzaak van een beroep op de leenfaciliteit te kunnen beoordelen is afgesproken dat de financiële ontwikkelingen van de werkzaamheden van het Consortium Grensmaas door een onafhankelijke partij worden gemonitord.

In maart is daarover de zesde monitoringsrapportage opgeleverd. In lijn met de voorgaande monitoringrapportages wordt daarin gemeld dat - hoewel de afzetvolumes van het Consortium Grensmaas achterblijven - vooralsnog geen beroep op de leningfaciliteit wordt verwacht. In de rapportage is aangegeven dat - indien de afzetvolumes langdurig achterblijven bij de verwachtingen - een beroep op de leningfaciliteit op termijn niet is uit te sluiten. Tevens bestaat dan het risico dat de grindwinning niet binnen de contractuele termijn (eind 2023) kan worden afgerond.

Eind mei 2014 heeft op verzoek van het Consortium Grensmaas een overleg plaatsgevonden tussen het Consortium en de convenantpartners Maaswerken (Rijk en provincie Limburg) over de consequenties van de achterblijvende opbrengsten als gevolg van verslechterde afzet van zand en grind. In dat overleg is afgesproken dat het Consortium Grensmaas de convenantpartners Maaswerken schriftelijk informeert over de door haar ervaren situatie over de verslechterde afzet van zand en grind. Consortium Grensmaas heeft gemeld af te zien van deze toelichtende brief.

Natuurontwikkeling

Consortium Grensmaas heeft dit half jaar 18 ha grond aangekocht om de natuurdoelstelling te realiseren. Hierdoor is nu 1114 ha (92 %) verworven. Er resteert nog een opgave van 94 ha (8%).

Vlaamse Boertienlocaties

In de voorbereiding van de aanvullende Boertienmaatregelen (Boertien-plus) is vertraging opgelopen: de grondverwerving bij Booien-Veurzen verloopt moeizaam. Inmiddels is een akkoord met de grondeigenaar bereikt, waardoor de aanbesteding kan starten. De bijdrage aan de hoogwaterdoelstelling komt niet in gevaar.

4.3 Kaden**Prioritaire kademaatregelen**

De onderhoudsperiode van de dijkverbeteringsmaatregelen voor cluster D in Maastricht is in november 2014 beëindigd. De uitvoering van de dijkverbeteringsmaatregelen voor cluster E in Geulle aan de Maas, Aasterberg, Brachterbeek en Merum is gestart.

De voorbereidingswerkzaamheden van de dijkverbeteringsmaatregelen voor cluster B in Grevenbicht en Roosteren zijn ten opzichte van de vorige rapportageperiode met 8 maanden vertraagd. Dit komt door onvoldoende kwaliteit van de planstudie. Desondanks resteert nog een ruime buffer van 2 jaar en 2 maanden ten opzichte van de mijlpaal 31-12-2020.

Waterschap Peel en Maasvallei heeft gemeld dat de geraamde kosten voor de dijkringen van werkpakket 1 (Mook, Afferden en Eiland van Bergen) en 2 (Lottum, Grubbenvorst en Neer) beduidend hoger zijn dan het beschikbare budget.. Er wordt overlegd of en hoe de gemelde budgetproblematiek kan worden opgelost. Voor de dijkringen van werkpakket 1 wordt gestuurd op het tijdig nemen van de projectbesluiten Eiland van Bergen en Afferden in 2015, zo mogelijk ook het projectbesluit Mook. Voor de dijkringen van werkpakket 2 wordt gestuurd op het nemen van de projectbesluiten in het eerste kwartaal van 2016.

De totale planning sluit nog wel altijd met een ruime buffer binnen de einddatum van 2020.

5. Projectbeheersing

5.1 Kwaliteit

Projectbeheersing/audits

Op 14 april 2015 is de Accountantsrapportage bij Voortgangsrapportage 27 over de projecten Zandmaas en Grensmaas aan de Tweede Kamer aangeboden door de Minister. In deze rapportage staat het oordeel van de Auditdienst Rijk over de financiële verantwoording over 2014. Dit oordeel luidt:

- “Naar ons oordeel geeft de financiële verantwoording een getrouw beeld van de aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet 2001, de daaruit voortvloeiende regelgeving en de Regeling grote projecten. Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze financiële verantwoording opgenomen aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten voldoen aan de eis van comptabele rechtmatigheid als bedoeld in bepaling 5.15 van de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2015.”

In het eerste halfjaar hebben de interne toetsen in het kader van kwaliteitsborging plaatsgevonden. Elk project in uitvoering (dus: met een vigerend contract) is getoetst. Er zijn geen negatieve bevindingen gedaan. Naast de inhoudelijke audits op het contractbeheersingsproces wordt dit jaar intensief getoetst op het proces ‘toets op het betaalcriterium’. In het eerste halfjaar zijn 22 toetsen op het betaalcriterium uitgevoerd. Er zijn geen negatieve bevindingen geweest.

In samenwerking met de projectcontroller is een opdracht geformuleerd voor een audit naar het risicomanagementproces binnen Maaswerken. In het derde kwartaal zal deze worden goedgekeurd, zoeken we een opdrachtnemer en wordt gestart met de uitvoering.

5.2 Scopewijzigingen

In deze rapportageperiode hebben geen scopewijzigingen plaatsgevonden.

5.3 Planning

Tabel 2 toont de masterplanning op peildatum 30 juni 2015. In de verslagperiode hebben bij enkele projecten mutaties in de projectplanning plaatsgevonden die echter geen invloed hebben op het tijdig behalen van de programmadoelstellingen.

De masterplanning Maaswerken betreft een strategische planning op doelstellingenniveau van het programma. Daarnaast kennen de afzonderlijke projecten ook projectplanningen. In het eerste halfjaar 2015 hebben binnen enkele projecten mutaties in de projectplanning plaatsgevonden. Ondanks deze mutaties is de verwachting dat de doelstellingen van Maaswerken tijdig worden behaald. De mutaties hebben geen consequenties voor andere projecten binnen de scopes Zandmaas en Grensmaas. De mutaties in het eerste halfjaar 2015 betreffen:

Project	Aanpassing planning	Toelichting
Retentiebekken Lateraalkanaal West, Zuidelijk deel	Maatregel uit Masterplanning verwijderd.	Deze maatregel is in 2014 afgerond en opgeleverd en is dit half jaar uit de Masterplanning verwijderd.
Zomerbedverdieping Sambeek	Maatregel is 6 maanden vertraagd	De einddatum van het ontgraven vermarktbaar materiaal is 4 maanden vertraagd door brand in de verwerkingsinstallatie Moerdijk. Verder is nog een buffer van 2 maanden opgenomen, waardoor totale vertraging 6 maanden is.
Vlaamse Boertienlocaties	De einddatum van de realisatiefase van Booien Veurzen is opgenomen conform de met Vlaanderen afgesproken planning.	De planning is aangepast. In de voorbereidende processen in Vlaanderen is vertraging opgelopen. De tussenmijlpaal voor de hoogwaterdoelstelling voor Grensmaas wordt nog steeds gehaald. De Vlaamse locaties omvatten echter meer en lopen daarom langer door.

5.4 Financiën

Projectbudget

De financiële verantwoording van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas is apart inzichtelijk gemaakt. Tabel 3 geeft – met als referentie het projectbudget ten tijde van het Ontwerp Tracébesluit Zandmaas/Maasroute - het totaal aan mutaties weer. De mutatieoverzichten zijn weergegeven in tabel 4 en 5.

Tabel 3 Projectbudget (Bedragen in miljoen euro, inclusief B.T.W.)

	OTB/POL pp'98	Wijzigingen Incl. prijsindexering		Project budget I&M begroting pp'14	Nog bij te dragen EZ
		Vorige perioden	Deze periode		
Zandmaas	311	95,7	0	406,7	8,4²
Grensmaas	60	90,1	0	150,1	0,2³
Totaal	371	185,8	0	556,8	8,6

De projectbudgetten van Zandmaas en Grensmaas zijn deze verslagperiode niet gewijzigd.

Mutatieoverzichten

Tabel 4 en 5 geven inzicht in de specificaties van alle mutaties, uitgesplitst in scopewijzigingen, meen- en tegenvallers en technische mutaties. De bedragen van de mutaties zijn met behulp van de IBOI-index⁴ teruggerekend naar de bedragen op prijspeil 1998.

-
- 2 Tevens neemt het ministerie van EZ, na bijstelling bij brief van 5 maart 2013 aan Tweede Kamer (kamerstuk II 18106, nr. 216) binnen Zandmaas pakket I de aankoop van 117 ha natuurgronden voor haar rekening. De kosten hiervan worden direct verantwoord op de begroting van EZ. In het kader van de herijking ecologische hoofdstructuur Rijkswateren/Rivieren (Maaswerken en NURG) en de decentralisatie Natuur zijn hierover afspraken gemaakt.
  - 3 Tevens draagt het ministerie van EZ via de reguliere subsidiering van natuurbeheerders circa € 30 miljoen bij aan natuurontwikkeling (728 ha). Deze bijdrage loopt via de begroting van het ministerie van EZ. In het kader van de herijking ecologische hoofdstructuur Rijkswateren/Rivieren (Maaswerken en NURG) en de decentralisatie Natuur zijn hierover afspraken gemaakt. IenM neemt van EZ 53,5 ha gronden over en EZ levert aan IenM nog een netto bijdrage van € 0,2 miljoen.
  - 4 IBOI-index is de index voor de Bruto Overheidsinvesteringen. Deze is als volgt: '98-'99 was 1,4%, '99-'00 was 2,5%, '00-'01 was 4,5%, '01-'02 was 3%, '02-'03 was 2,75%, '03-'04 was 1,23%, '04-'05 was 0,39%, '05-'06 was 0,66%, '06-'07 was 0,44%, '07-'08 was 1,5%, '08-'09 was 2,14%, '09-'10 was 0,84% en '10-'11 was 1,41%, '11-'12 was 1,89%, '12-'13 was 1,66%, '13-'14 was 1,16%.

Tabel 4 Mutatieoverzicht Zandmaas (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW.)

I&M Budget Zandmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR (DGR⁵) ZM en GM
TB en POL Zandmaas	311,0	311,0	1998	12^e DGR
Scopewijzigingen				
Kaden bevolkingscentra	34,1	35,4	2000	12 ^e DGR
Hoogwatergeul Ooijen	-/-13,6	-/-14,1	2000	13e DGR/1 ^e VGR
Nevengeul Belfeld	0	0,0		
Bereiken 100% hoogwaterbescherming	11,4	13,6	2003	4 ^e VGR
Herstel Rijkse Bemden	11,1	13,0	2005	8 ^e VGR
Verhoging Risico algemeen	33,0	38,5	2005	8 ^e VGR
Vermindering aankoop natuurgronden (14 ha)	-/-0,1	-/-0,1	2006	10 ^e VGR
Uitbreiding scope Sluitstukkaden (ophoging budget)	12,5	15,0	2008	14 ^e VGR
Uitbreiding scope Sluitstukkaden (verhoging opvangen binnen budget)	-/-12,5	-/-15,0	2008	14 ^e VGR
Uitbreiding scope Retentiebekken Lateraal Kanaal West	1,9	2,4	2012	22 ^e VGR
Uitbreiding scope Retentiebekken Lateraal Kanaal West (verhoging opvangen binnen budget)	-/-1,9	-/-2,4	2012	22 ^e VGR
Saldo scopewijzigingen	75,9	86,3		
Technische Mutaties				
Toevoeging Budget Risicoreserve	44,5	46,3	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Desaldering inkomsten proefproject 1	7,7	7,7	1998	6 ^e DGR
Desaldering overige inkomsten t/m 2001	8,2	9,0	2001	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2002	0,3	0,3	2003	15 ^e DGR/3 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2003	1,2	1,4	2003	5 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2004	1,2	1,5	2004	7 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2005	0,1	0,1	2005	9 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2006	1,6	1,9	2006	10 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2007	3,4	4,0	2007	13 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2008	0,2	0,2	2008	15 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2009	0,2	0,2	2009	17 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2010	0,1	0,1	2010	19 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2012	1,1	1,7	2013	24 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2013	0,2	0,3	2014	26 ^e VGR
Grondaankopen ministerie EL&I	-/-2,4	-/-2,5	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Peilopzet	5,2	5,5	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Taakstelling aanbestedingsmeevaller	-/-8,2	-/-9,6	2004	6 ^e VGR
Taakstelling aanbestedingsmeevaller	-/-10,1	-/-12,0	2005	8 ^e VGR
Technische mutatie (leenfaciliteit)	0,1	0,1	2007	12 ^e VGR
Overboeking naar Grensmaas vanuit Zandmaas	-/-4,3	-/-5,3	2009	17 ^e VGR
Technische mutatie (ontvangsten)	-/-0,5	-/-0,5	2009	17 ^e VGR
Overboeking naar provincie Limburg voor gebiedsgerichte ontwikkeling	-/-12,1	-/-15,0	2010	19 ^e VGR
Overboeking naar RWS dienst Limburg voor natuurcompensatie in stuwpand Lith	-/-0,2	-/-0,3	2010	19 ^e VGR

I&M Budget Zandmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR (DGR⁵) ZM en GM
Wijziging bekostigingssystematiek	-/-100,6	-/- 125,7	2011	20 ^e VGR
Saldo technische mutaties	-/-63,1	-/-90,6		
Mee- en tegenvallers				
Herijking raming op basis van Tracébesluit	20,9	21,8	2000	13 ^e DGR/1 ^e VGR
Afrondingsverschillen	0,5	0,5	2005	9 ^e VGR
Administratieve correctie	-/- 0,1	-/- 0,1	2006	11 ^e VGR
Overname van verplichting van het ministerie van Economische Zaken voor de aankoop van gronden voor de natuurscope Zandmaas.	2,6	3,3	2012	23 ^e VGR
Overname van verplichting van het ministerie van Economische Zaken voor de aankoop van gronden voor de natuurscope Zandmaas (verhoging opvangen binnen budget).	-/- 2,6	-/- 3,3	2012	23 ^e VGR
Saldo mee- en tegenvallers	21,3	22,2		
Totaal beschikbare budget prijspeil 1998	345,1			
Loon- en prijsbijstelling				
Loon- en prijsbijstelling 1998 t/m 2001		22,5	2001	12 ^e DGR
Loon- en prijsbijstelling 2002		11,0	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2003		9,6	2003	5 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2004		4,1	2004	7 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2005		1,5	2005	9 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2006		2,1	2006	10 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2007		2,0	2007	12 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2008		7,4	2008	14 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2009		6,2	2009	16 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2010		1,8	2010	18 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2011		2,0	2011	21 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2012		3,1	2012	23 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2013		2,8	2013	24 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2014		1,8	2014	26 ^e VGR
Saldo loon- en prijsbijstelling		77,8⁶		
Totaal beschikbare budget		406,7		

6 I.v.m. afrondingen

Tabel 5 Mutatieoverzicht Grensmaas (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW.)

I&M Budget Grensmaas	Bedrag prijspeil 1998	Bedrag bericht aan TK	Prijspeil Bedrag bericht aan TK	Bron Nummer VGR of DGR ZM en GM
Ontwerp Streekplan Grensmaas	60,0	60,0	1998	12^e DGR
Scopewijzigingen				
Roosteren	0	0	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Mutaties door onderhandelingsresultaat	6,8	8,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Mutaties door afspraken met Vlaanderen	16,1	19,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Overige scope aanpassingen	12,7	15,0	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Toevoeging risicoreserve Grensmaas	10,6	12,6	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Betalingsverplichting nadere overeenkomst CG	27,2	34,2	2011	22 ^e VGR
Saldo scopewijzigingen	73,4	88,8		
Technische Mutaties				
Desaldering overige inkomsten 2003	1,1	1,3	2003	5 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2004	0,3	0,3	2004	7 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2005	2,1	2,5	2005	9 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2006	0,1	0,1	2006	11 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2007	0,6	0,7	2007	13 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2008	0,3	0,4	2008	15 ^e VGR
Desaldering overige inkomsten 2012	0,5	0,6	2013	24 ^e VGR
Technische mutatie (leenfaciliteit)	0,3	0,4	2007	12 ^e VGR
Overboeking naar Grensmaas vanuit Zandmaas	4,3	5,3	2009	17 ^e VGR
Technische mutatie (ontvangst)	0,2	0,2	2009	17 ^e VGR
Wijziging bekostigingssystematiek	-/-60,3	-/-75,4	2011	20 ^e VGR
Leningsfaciliteit CG	31,8	40,0	2011	22 ^e VGR
Saldo technische mutaties	-/-18,7	-/-23,6		
Mee- en tegenvallers				
Herijking n.a.v. het Eindplan Grensmaas	5,4	6,0	2002	15 ^e DGR/3 ^e VGR
Herijking ramingen n.a.v. POL Grensmaas	1,4	1,4	2005	8 ^e /9 ^e VGR
Saldo mee- en tegenvallers	6,8	7,4		
Totaal beschikbare budget prijspeil 1998	121,5			
Loon- en prijsbijstelling				
Loon- en prijsbijstelling 1998 t/m 2001		3,6	2001	12 ^e DGR
Loon- en prijsbijstelling 2002		0,8	2002	14 ^e DGR/2 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2003		0,5	2003	5 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2004/2005		2,5	2005	9 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2006		2,3	2006	10 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2007		1,6	2007	12 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2008		1,2	2008	14 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2009		1,4	2009	16 ^e VGR
Loon- en prijsbestelling 2010		0,3	2010	18 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2011		0,3	2011	21 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2012		0,7	2012	23 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2013		1,4	2013	24 ^e VGR
Loon- en prijsbijstelling 2014		0,9	2014	26 ^e VGR
Totaal loon- en prijsbijstelling		17,5		
Totaal beschikbare budget		150,1		

Uitgaven, ontvangsten, aangegane verplichtingen en geplande kasstromen

Onderstaande tabellen tonen de uitgaven, ontvangsten, aangegane verplichtingen en toekomstige kasstromen.

Tabel 6 Uitgaven (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW.)

	VGR 26 t/m 30-06-2014	VGR 27 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR 28 01-01-2015 t/m 30-06-2015	Totaal gerealiseerd t/m 30-06-2015
Zandmaas	260,2	14,0	4,8	279,0
Grensmaas	68,4	0,6	0,5	69,5
Uitgaven artikel 65.01	328,6	14,6	5,3	348,5

Tabel 7 Ontvangsten (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW.)

	VGR 26 t/m 30-06-2014	VGR 27 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR 28 01-01-2015 t/m 30-06-2015	Totaal gerealiseerd t/m 30-06-2015
Zandmaas	27,5	0,0	0,0	27,5
Grensmaas	6,8	0,0	0,1	6,9
Totaal	34,3	0,0	0,1	34,4

Tabel 8 Aangegane verplichtingen (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW.)

	VGR 26 t/m 30-06-2014	VGR 27 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR 28 01-01-2015 t/m 30-06-2015	Totaal gerealiseerd t/m 30-06-2015
Zandmaas	292,5	6,5	-0,3	298,7
Grensmaas	112,1	- 39,0*	0,1	73,2
Verplichtingen artikel 65.01	404,6	-32,5	-0,2	371,9

*De leningsfaciliteit CG zoals gemeld in VGR 22 (€ 40 miljoen) wordt niet langer gezien als aangegane verplichting en is derhalve afgeboekt. De leningsfaciliteit blijft wel deel uit maken van de raming en dus van de prognose eindstand. In bovenstaand tabel is in de regel Zandmaas in de kolom VGR 27

€ 634.988,38 aan verplichtingen opgenomen welke nog niet in de verantwoording van het Deltafonds zijn opgenomen. Deze zijn inmiddels in 2015 in het Deltafonds verwerkt.

Tabel 9 Kasritme (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW.)

	t/m 2014	2015	2016	2017	2018 e.v.	Totaal
Zandmaas						
I&M	274,2	20,0	30,0	20,0	62,5	406,7
Nog bij te dragen EZ						8,4 ⁷
Grensmaas						
I&M	69,0	1,8	2,0	3,0	74,3	150,1
Nog bij te dragen EZ						0,2 ⁸
Totaal I&M						556,8

7 Tevens neemt het ministerie van EZ, na bijstelling bij brief van 5 maart 2013 aan Tweede Kamer (kamerstuk II 18106, nr. 216) binnen Zandmaas pakket I de aankoop van 117 ha natuurgronden voor haar rekening. De kosten hiervan worden direct verantwoord op de begroting van EZ. In het kader van de herijking ecologische hoofdstructuur Rijkswateren/Rivieren (Maaswerken en NURG) en de decentralisatie Natuur zijn hierover afspraken gemaakt.

8 Tevens draagt het ministerie van EZ via de reguliere subsidiering van natuurbeheerders circa € 30 miljoen bij aan natuurontwikkeling (728 ha). Deze bijdrage loopt via de begroting van het ministerie van EZ. In het kader van de herijking ecologische hoofdstructuur Rijkswateren/Rivieren (Maaswerken en NURG) en de decentralisatie Natuur zijn hierover afspraken gemaakt. IenM neemt van EZ 53,5 ha gronden over en EZ levert aan IenM nog een netto bijdrage van € 0,2 miljoen.

In tabel 9 zijn de kasritmes voor Zandmaas en Grensmaas voor de periode vanaf 2015 opgenomen. Deze reeksen worden regelmatig geactualiseerd op basis van de voortgang van de projecten. Aangezien de daaruit voortvloeiende begrotingsmutaties pas in de eerstvolgende Wijzigingswet op de begroting kunnen worden doorgevoerd, kan de geactualiseerde kasreeks afwijken van de meerjarige beschikbare bedragen in het Deltafonds.

Uitputting post onvoorzien

In het projectbudget is een budget voor onvoorzien uitgaven opgenomen. Dit budget is opgebouwd uit een onderdeel "Onvoorzien" en een onderdeel "Risico algemeen" dat tot en met VGR 9 "Risicoreserve" werd genoemd. Een overzicht van de mutaties 'Risico algemeen' is opgenomen in bijlage 7.

Het beschikbaar budget "Onvoorzien" van Zandmaas bedroeg initieel € 76,1 miljoen. In deze verslagperiode hebben geen mutaties plaatsgevonden. Per 30 juni 2015 bedraagt het beschikbaar budget "Onvoorzien" € 19,5 miljoen. Het beschikbaar budget "Onvoorzien" van Grensmaas per 30 juni 2015 is ongewijzigd en bedraagt € 5,0 miljoen.

Het budget "Risico algemeen" bedroeg voor Zandmaas initieel € 88,1 miljoen (stand 1-1-2005). Er is € 53,0 miljoen van deze post overgeheveld naar het maatregelbudget, waardoor € 35,1 miljoen resteert. Het budget "Risico algemeen" voor Grensmaas bedroeg initieel € 12,6 miljoen. Er is nog geen geld overgeheveld naar het maatregelbudget.

Tabel 10 Apparaatbudget per 30 juni 2015, bedragen in € mln.

	Totaal VGR 27	Wijziging verslagperiode	Totaal einde verslagperiode	Totaal VGR28
Apparaatbudget RWS art. 05.01	170,3	0		170,3
Apparaatbudget RWS art. 05.01	38,0	0		38,0
Totaal Apparaatsbudget	208,3	0		208,3

Tabel 11 Apparaatskosten per 30 juni 2015, bedragen in € mln.

	Totaal VGR 26 t/m 30-06-2014	VGR 27 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR 28 01-01-2015 t/m 30-06-2015	Totaal uitgaven t/m 30-06-2015
Apparaatskosten RWS art. 05.01	170,3			170,3
Apparaatskosten RWS art. 05.01	9	1,7	1,6	12,3
Totaal Apparaatskosten	179,3	1,7	1,6	182,6

Tabel 12 Verplichtingen apparaat per 30 december 2015, bedragen in € mln.

	Totaal VGR 26 t/m 30-06-2014	VGR 27 01-07-2014 t/m 31-12-2014	VGR 28 01-01-2015 t/m 30-06-2015	Totaal verplichtingen t/m 30-06-2015
Apparaatverplichtingen RWS art. 05.01	170,3			170,3
Apparaatverplichtingen RWS art. 05.01	10,7	0	1,6	12,3
Totaal Apparaatverplichtingen	181,0	0	1,6	182,6

5.5 Risico's

In tabel 13 is de impact van de risico's -uitgedrukt in tijd en geld- zichtbaar gemaakt. De financiële risico's zijn voor Zandmaas en Grensmaas afgezet tegen het beschikbaar budget voor "Risico algemeen". De planningsrisico's beschrijven de mogelijke vertraging op de masterplanning.

Tabel 13 Impact risico's in tijd en geld (Bedragen in miljoen euro, inclusief BTW)

Impact risico's Zandmaas en Grensmaas	ZM GELD		GM GELD		ZM TIJD		GM TIJD	
	VGR 27	VGR 28	VGR 27	VGR 28	VGR 27	VGR 28	VGR 27	VGR 28
Marktsituatie zand en grind	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	0-6 mnd	0-6 mnd	0-6 mnd	0-6 mnd
Uitvoering hoogwatergeulen	0,1-0,3	0,1-0,3	-	-	0-24 mnd	0-24 mnd	-	-
Prioritaire kademaatregelen	0-0,1	0-0,1	-	-	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Tegenvallers Consortium Grensmaas	-	-	n.t.b.	n.t.b.	-	-	n.t.b.	n.t.b.
Grondverwerving natuurgronden	-	-	c.v.*	c.v.*	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd
Uitstel oplevering CG mijlpalen 2017, 2018 en 2024	-	-	c.v.*	c.v.*	-	-	n.t.b.	n.t.b.
Permanent rivierkundige maatregelen	-	-	2,4 – 6,5	2,4 – 6,5	-	-	-	-
Aanbestedingsrisico's	-	-	0,4 - 1,5	0,4 - 1,5	-	-	-	-
Diversen	0,1-0,3	0,1-0,3	2,5 – 7	2,5 – 7	-	-	variërend per risico	variërend per risico
Risicoprofiel	0,2 – 0,7	0,2 – 0,7	5,3 – 15 *	5,3 – 15 *	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd	0-24 mnd
Verwachtingswaarde risico's	0,4	0,3	10 *	10 *	12 mnd	12 mnd	12 mnd	12 mnd
Beschikbaar budget Risico algemeen	35,1	35,1	12,6	12,6				

* CV = commercieel vertrouwelijke informatie

Toelichting risicoprofiel

Algemeen

In tabel 13 is ingegaan op de gevolgen van risico's voor de beheersaspecten tijd en geld. In deze toelichting wordt nader ingegaan op de risico's, waarbij ook een verwachting wordt gegeven voor het komend halfjaar hoe het risico zich ontwikkelt ('trend'). Daarbij wordt niet alleen naar tijd en geld gekeken, maar naar alle beheersaspecten (kwaliteit, organisatie, imago, informatie, veiligheid, milieu, tijd en geld). Hierdoor kan het beeld uit tabel 13 afwijken van de uitgesproken verwachting voor het komend half jaar.

In deze voortgangsrapportage is zowel bij Zandmaas als Grensmaas sprake van een nagenoeg gelijkblijvend risicoprofiel. Er vindt op de verschillende dossiers wel intensief risicomanagement plaats,

maar de effecten daarvan zijn voor het merendeel pas op langere termijn zichtbaar. Voor een beperkt aantal dossiers is wel sprake van een actuele dalende tendens van het risicoprofiel.

Bij Zandmaas zijn de risico's als gevolg van de marktsituatie zand en grind, de grondverwerving van natuurgronden en de voorbereiding/uitvoering van de prioritaire kademaatregelen onveranderd. Dalend zijn de risico's over de contracteringswijze en uitvoering van de hoogwatergeulen.

Bij de Grensmaas zijn de risico's als gevolg van de marktsituatie van zand en grind, de mogelijke tegenvallers voor de businesscase van het Consortium Grensmaas, de verwerving van natuurgronden, het halen van de afgesproken mijlpalen, de benodigde permanente rivierkundige maatregelen en de aanbestedingsrisico's onveranderd.

Marktsituatie zand en grind

Geld: n.t.b.

Tijd: 0-6 maanden

Trend: onveranderd

De ontwikkelingen op de zand- en grindmarkt blijven onveranderd slecht. De bouwmarkt trekt nog onvoldoende aan om een positieve uitwerking te hebben op de afzetmogelijkheden voor zand en grind, zodat door CG nog steeds gewerkt wordt met aanzienlijk lagere inschattingen voor de afzet en daarmee de inkomsten. Dit beeld wordt ook in de zesde monitoringsrapportage van KPMG bevestigd. Nog steeds wordt niet verwacht dat de geboden leenfaciliteit door CG zal moeten worden benut, maar het wordt ook niet uitgesloten, zeker als de slapte op de zand- en grindmarkt aan blijft houden. De convenantpartners Maaswerken (Rijk en provincie Limburg) overleggen regelmatig formeel en informeel met CG over de consequenties van dit alles. CG heeft aangegeven af te zien van de aangekondigde schriftelijke onderbouwing van de actuele problematiek.

Het Consortium Grensmaas herbevestigt telkens de in de Nadere Overeenkomst toegezegde tijdige realisatie van de hoogwaterveiligheidsdoelstelling. In de uitvoeringsplanning van CG zijn alle noodzakelijke maatregelen opgenomen om in praktische zin dit doel ook te kunnen halen. Hierbij wordt uitgegaan van een langere veredeling in Ifteren. Separaat wordt gezocht naar een robuuste oplossing om het technische raakvlakrisico tussen de afrondende werkzaamheden bij Ifteren (verwijdering verwerkingsbekken) en de tijdige uitvoering van het zuidelijk passeervak van het Julianakanaal goed te beheersen.

Ook bij Zandmaas staat de afzet van delfstoffen onder druk, maar de uitvoerende partijen zijn tot nu toe in staat gebleken de gestelde productieplanningen te halen.

Naar de huidige verwachting wordt de hoogwaterdoelstelling bij zowel Grensmaas als Zandmaas tijdig gerealiseerd.

Uitvoering hoogwatergeulen

Geld: 0,1-0,3 M€

Tijd: 0-24 maanden

Trend: dalend

Dit risico heeft betrekking op mogelijke financiële en planningsproblemen van grondlevering van Maaswerken aan de hoogwatergeul Lomm en de tijdige realisatie van de aanleg van de hoogwatergeulen Lomm en Well Aijen.

De zandwinning in de hoogwatergeul Lomm door zelfrealisator DCM ligt op schema. De uitvoering van Lomm+ - waar zandwinning tot circa 2022 plaatsvindt - heeft geen nadelige gevolgen voor het tijdig bereiken van de hoogwaterdoelstelling per eind 2015.

Het leveren van niet-vermarktbaar materiaal aan de hoogwatergeul Lomm is inmiddels in volle gang vanuit diverse projecten van Maaswerken. Er vindt momenteel nader overleg met DCM plaats over de logistieke en financiële afwikkeling van de eerder gemaakte leveringsafspraken.

De ontgravingswerkzaamheden van vermarktbaar materiaal verlopen inmiddels weer voorspoedig. De eerder opgelopen vertraging als gevolg van brand in de zandfabriek te Moerdijk heeft geleid tot een aanpassing van de planning. De nieuwe einddatum voor de ontgravingswerkzaamheden staat gepland op 30 oktober 2015. De datum voor het bereiken van de hoogwaterdoelstelling (31 december 2015) blijft ongewijzigd haalbaar.

Zelfrealisator Kampergeul B.V. heeft in de eerste helft van 2015 volgens planning verder gewerkt aan de afgraving van de dekgrond en aan de zandwinning van de Noordgeul. Ten behoeve van de inhoudelijke onderbouwing van de planning om tijdig de waterstandsverlaging (3 à 4 cm) per 31 december 2015 te realiseren, is door Kampergeul een notitie opgesteld.

De eindoplevering van de Noordgeul wordt conform de aangepaste planning eind 2017 verwacht. In april is gestart met de uitvoeringswerkzaamheden voor de Zuidgeul, zoals het verwijderen van de oeverbestorting en het afgraven en afvoeren van de dekgrond naar de Hoogwatergeul Lomm. De ontgravingswerkzaamheden zijn in volle gang. De planning voorziet in het afronden van de werkzaamheden op 29 september 2015.

De huidige werkzaamheden aan de Noord- en Zuidgeul Well Aijen realiseren naar verwachting gezamenlijk de beoogde waterstandsdeling conform planning vóór 31 december 2015. De controle modelberekeningen worden momenteel uitgevoerd.

Per saldo is het risicoprofiel van de hoogwatergeulprojecten dalend.

Prioritaire kademaatregelen

Geld: € 0-0,1 M€

Tijd: n.t.b

Trend: onveranderd

Dit risico houdt verband met het tijdig realiseren van de prioritaire kaden.

De werkzaamheden aan de kademaatregelen en de planstudies voor enkele clusters hebben vertraging opgelopen maar de planning voorziet nog wel in een tijdige afronding voor 31-12-2020.

Bij het waterschap Roer en Overmaas is de uitvoering van de dijkverbeteringsmaatregelen voor cluster E in Geulle aan de Maas, Aasterberg, Brachterbeek en Merum gestart. De voorbereidende werkzaamheden van de dijkverbeteringsmaatregelen voor cluster B in Grevenbicht en Roosteren zijn ten opzichte van de vorige rapportageperiode met 8 maanden vertraagd. Desondanks resteert nog een ruime buffer van 2 jaar en 2 maanden ten opzichte van de mijlpaal 31-12-2020.

Waterschap Peel en Maasvallei heeft gemeld dat de geraamde kosten voor de dijkringen van werkpakket 1 (Mook, Afferden en Eiland van Bergen) en 2 (Lottum, Grubbenvorst en Neer) beduidend hoger zijn dan het beschikbare budget. Er wordt overlegd of en hoe de gemelde budgetproblematiek kan worden opgelost. De onderbouwing van de geraamde kosten is door WPM aangeleverd en door Maaswerken op soberheid en doelmatigheid beoordeeld. De onderliggende ontwerpen worden momenteel getoetst.

Voor de dijkringen van werkpakket 1 wordt in ieder geval gestuurd op het tijdig nemen van de projectbesluiten Eiland van Bergen en Afferden in 2015, zo mogelijk ook het projectbesluit Mook. Voor de dijkringen van werkpakket 2 wordt gestuurd op het nemen van de projectbesluiten in het eerste kwartaal van 2016 -

Per saldo is hier sprake van een dalend risico.

*Tegenvallers Consortium Grensmaas (CG)**Geld: n.t.b.**Tijd: n.t.b.**Trend: onveranderd*

Op basis van de Uitvoeringsovereenkomst heeft het Consortium Grensmaas het recht om tegenvallers in de uitvoering (notificaties) voor te leggen voor nader overleg met de convenantpartners. Met het tekenen van de Nadere Overeenkomst is een aantal hieruit voortkomende verplichtingen voor de Staat afgehandeld en zijn afspraken gemaakt over de door het Consortium Grensmaas gewenste optimalisaties. Deze optimalisaties worden momenteel ontwerp- en vergunningtechnisch uitgewerkt ter voorbereiding van de realisatie ervan.

CG heeft een herontwerp voor de locatie Grevenbicht gemaakt. Dit herontwerp is besproken met de rivierbeheerder RWS ZN, NV De Scheepvaart (Vlaanderen) en Maaswerken. De effecten van het herontwerp zijn onderzocht en getoetst aan de Vlaamse criteria (o.a. waterstanden en stroomsnelheden). In het derde kwartaal van 2015 worden de resultaten met Vlaanderen vastgesteld.

CG heeft, als gevolg van de met Vlaanderen afgesproken vervroegde uitvoering van Urmond, een beperkte ontwerpwijziging ingediend, zodat (vooralsnog) geen gebruik hoeft worden gemaakt van gronden van derden. De ontwerpwijziging is door Maaswerken beoordeeld en wordt binnenkort definitief gemaakt. De start van de werkzaamheden is momenteel gepland in de 2^e helft van 2015.

De grondverwerving ten behoeve van de visvijver op de locatie Itteren is rond. CG heeft overeenstemming met de eigenaren. Het bestemmingsplan is vastgesteld. In september 2015 kan worden gestart met de uitvoeringswerkzaamheden.

Per saldo is het risico onveranderd.

*Grondverwerving natuurgronden**Geld: c.v.**Tijd: 0-24 maanden**Trend: onveranderd*

Het risico is het niet kunnen realiseren van de natuurdoelstelling door het ontbreken van juridisch instrumentarium om natuurgronden niet minnelijk te kunnen verwerven. Er worden naast de lopende trajecten van minnelijke aankoop aanvullende beheersmaatregelen genomen zoals het verwerven van alternatieve gronden, oprekken van de termijn van minnelijke verwerving en mogelijk toch vestigen van onteigeningstitels om de natuurdoelstelling desondanks zoveel mogelijk te realiseren. Dit risico geldt voor zowel Grensmaas als Zandmaas.

Het realiseren van de natuurdoelstelling Zandmaas is gericht op het verwerven van 427 ha grond. Hoewel hieraan geen expliciete datum is gekoppeld wordt gestuurd op een einddatum van 31 december 2015. Momenteel is 385 ha grond gerealiseerd (90%) en resteert daarmee een opgave van 42 ha (10%). Er is een beperkt aantal gronddossiers die hiervoor kunnen zorgen mits deze succesvol kunnen worden afgerond. Een zeer complex en langlopend dossier lijkt zich in de goede richting te ontwikkelen, zodat er naar verwachting binnenkort 18 ha aan het Zandmaasareaal kan worden toegevoegd.

Het realiseren van de natuurdoelstelling Grensmaas is gericht op het verwerven van 1208 ha grond. De einddatum hiervoor is bepaald op 31 december 2018. CG heeft in het tweede half jaar 18 ha grond aangekocht. Inmiddels is in totaal 1114 ha grond gerealiseerd (92%) waardoor nog een opgave van 94 ha (8%) resteert. CG gaat gestaag door met het verwerven van gronden ten behoeve van onvergraven natuur.

*Uitstel oplevering CG van mijlpalen 2017, 2018 en 2024.**Geld: c.v.**Tijd: n.t.b.**Trend: onveranderd*

Met het tekenen van de Nadere Overeenkomst en de Leningovereenkomst door het Consortium Grensmaas is de hoogwaterdoelstelling voor Grensmaas en de voortgang van het Grensmaasproject veiliggesteld. Middels de door Maaswerken uitgevoerde systeem- en procestoetsen op de door CG gehanteerde planning wordt bevestigd dat momenteel alles erop gericht is tijdig de hoogwaterdoelstelling eind 2017 te behalen.

Het proces om de natuurdoelstelling te behalen verloopt conform planning, maar de realisatie wordt met het verstrijken van de tijd steeds lastiger, omdat de juridische instrumenten ontbreken om gronden anders dan minnelijk te verwerven.

*Permanent rivierkundige maatregelen**Geld: € 2,4 – 6,5 miljoen**Tijd: n.v.t.**Trend: onveranderd*

De permanent rivierkundige werken bestaan sinds 2013 uit een aantal aandachtslocaties, waar de ontwikkelingen in de stabiliteit van de bodem en de oever door de Nederlandse en Vlaamse rivierbeheerders intensief worden gevolgd. In recent onderzoek is vastgesteld dat op meerdere plaatsen verhoogde stroomsnelheden voorkomen. Hierdoor zijn mogelijk additionele rivierkundige werken (vooral steenbestortingen) nodig om ongewenste erosie tegen te gaan. Bij de voortschrijdende realisatie van het Grensmaasproject ontstaat gaandeweg meer inzicht in de noodzaak voor het uitvoeren van eventuele rivierkundige maatregelen. Vooralsnog is de trend van dit risico onveranderd.

*Aanbestedingsrisico's**Geld: € 0,4 – 1,5 miljoen**Tijd: n.v.t.**Trend: onveranderd*

Het risico dat over de overeenkomst met het Consortium Grensmaas alsnog door derden of door de NMa een procedure wordt aangespannen wordt steeds kleiner. In geval de rechter de bezwaarmakers in het gelijk zou stellen, kunnen de kosten fors oplopen. De kans hierop wordt echter laag geschat. Het risico is beheerst door een goede afstemming met de Europese Commissie. Door het Consortium Grensmaas wordt op een gedegen manier gewerkt aan de operationele uitvoering van de met de Europese Commissie gemaakte afspraken over het openbaar aanbesteden van een deel van de benodigde werken ter uitvoering van het Grensmaasplan. Met het verstrijken van de tijd vermindert de kans van optreden van het risico steeds meer, indien alle partijen zich houden aan de gemaakte afspraken. In de huidige verslagperiode is het risico onveranderd.

*Diversen**Geld: € 2,6 – 7,3 miljoen**Tijd: variërend per risico**Trend: onveranderd*

De risicocategorie "diversen" betreft voor het merendeel risico's die een kleine kans van optreden hebben, maar -indien dat onverhoopt het geval is- leiden tot aanzienlijke gevolgen voor tijd en/of geld.

Het betreft vooral:

- Mogelijke meerkosten in verband met eventuele planschade die door de overheid uitgekeerd moet worden en niet door de overheid op het Consortium Grensmaas verhaald kunnen

worden. Hierbij gaat het voornamelijk om planschade op basis van de Wet ruimtelijke ordening.

- Actueel: geen lopende dossiers.
- Mogelijke extra kosten voor de verlegging van kabels en leidingen indien de 'Nadeelcompensatieregeling verleggen kabels en leidingen in en buiten Rijkswaterstaatswerken en spoorwegwerken 1999' niet van toepassing wordt verklaard voor zelfrealisatieprojecten.
  - Actueel: geen lopende dossiers.
- Risico's door de gevolgen van kostenverhogingen in de markt.
  - Actueel: geen lopende dossiers.
- Risico's met betrekking tot grondverwerving (vergraven en niet-vergraven gronden).
  - Actueel: te vergraven gronden: diverse lopende onteigeningen
  - Actueel: niet te vergraven gronden: diverse langlopende minnelijke verwervingstrajecten.
- De restrisico's over het juridisch kader van grootschalig grondverzet, waarbij door het besluit Bodemkwaliteit een relatief stabiele situatie is ontstaan door de mogelijkheid om "grond van buiten" in de projecten te mogen toepassen. Het beleid t.a.v. het "vullen van putten" is voor de Maaswerken positief, waardoor voor dit deelaspect het risicoprofiel zich positief heeft ontwikkeld. Waakzaamheid blijft geboden door de lange looptijd van de projecten en de gevoeligheid van dit thema voor nationale en internationale wet- en regelgeving
  - Actueel: geen knelpunten verwacht.
- Gevolgen van de peilopzet in de Zandmaas dat kan leiden tot schadegevallen en maatschappelijke onrust.
  - Actueel: geen actuele knelpunten.
- Risico's gekoppeld aan het aantreffen van niet gesprongen explosieven in/op de waterbodem, die kunnen leiden tot gevolgen voor tijd en geld.
  - Actueel: geen actuele knelpunten.
- Onvoorzienbare bodemverontreinigingen van gronden die door de overheid in de projecten moeten worden ingebracht. Dit risico wordt steeds minder naarmate deze gronden met succes zijn overgedragen.
  - Actueel: geen lopende dossiers.
- Risico's gekoppeld aan de monitoring van de grondwaterstand door de werkzaamheden in de Grensmaas. Door de afspraken met Vlaanderen blijft dit een risico dat om een heldere beheersing vraagt. Dit risico zal in omvang verminderen, aangezien tot op heden nog geen nadelige gevolgen zijn gemeten.
  - Actueel: de meetgegevens laten minimale ontwikkelingen zien, die zich binnen de vooraf vastgestelde marges bewegen.

5.6 Prognose eindstand

In de prognose eindstand zijn de ramingen en risicoprofielen geactualiseerd.

Tabel 14 Prognose eindstand deze verslagperiode

	Raming inclusief realisatie	Risico profiel	Verwachting waarde risico's	Prognose eindstand	Beschikbaar budget
Zandmaas	390,8	0,2 – 0,7	0,3	391,1	406,7
Grensmaas	139,7	5,3 – 15*	10,0**	139,7	150,1

Bedragen in miljoen euro, *exclusief commercieel vertrouwelijke informatie

** Reeds begrepen in de raming Grensmaas.

De prognose eindstand van Zandmaas is ten opzichte van VGR 27 € 0,9 miljoen gedaald. Deze wijziging is per saldo het gevolg van diverse bijstellingen voortkomend uit nieuwe kostenramingen en bijbehorende risicosessies.

De prognose eindstand van Grensmaas is ten opzichte van VGR 27 € 0,4 miljoen gestegen. Dit als gevolg van bijstellingen voortkomend uit risicosessies.

Bijlage 1   Afkortingenlijst

CG	Consortium Grensmaas
DCM	Delfstoffencombinatie Maasdal
DGR	Deltaplan Grote Rivieren
EZ	Ministerie van Economische Zaken
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IKB	Interne kwaliteitsborging
KRW	Kaderrichtlijn Water
NGE	Niet-gesprongen explosieven
nHWBP	(nieuw) Hoogwaterbeschermingsprogramma
OTB	Ontwerp-Tracébesluit
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
pp	Prijspeil
RWS	Rijkswaterstaat
SCB	Systeemgerichte contractbeheersing
VGR	Voortgangsrapportage

Bijlage 2 Karakterisering Zandmaas projecten

De karakterisering van het Zandmaasproject volgens Tracébesluit (18 december 2001), aanvulling Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) Zandmaas (1 februari 2002) en scope Zandmaas 2001 (december 2001) en wijziging 2006, is weergegeven in de onderstaande tabel.

Doelstellingen Zandmaasproject

- ❑ Hoogwaterbescherming, op zodanige wijze dat in 2015 de bevolking achter de kaden van de Zandmaas die aangelegd zijn in het kader van het Deltaplan Grote Rivieren, bij maatgevende afvoer 3275 m³/s, een beschermingsniveau van 1/250e per jaar wordt geboden.
- ❑ Het ontwikkelen van 556 ha natuur langs de Maas middels het uitvoeren van de projecten uit Pakket I zoals vastgelegd in het Tracébesluit Zandmaas/Maasroute en projecten in het POL-aanvulling Zandmaas.

Plangebied Zandmaas

Het zomer- en winterbed van de Maas van Maaskilometer 70 (benedenstrooms van Linne) tot en met Maaskilometer 226,5 (Hedel), aangevuld met:

- ❑ Retentiegebied Lateraalkanaal West
- ❑ Bergings- en bewerkingslocaties die buiten het winterbed kunnen liggen
- ❑ Compenserende en mitigerende maatregelen die buiten het winterbed kunnen liggen

Projecten Zandmaas Pakket I

❑ Kadeaanpassingen Roermond, Venlo, Gennep en Mook en Middelaar ❑ Retentiegebied Lateraalkanaal-West ❑ Hoogwatergeulen Lomm en Well-Aijen ❑ Rivierverruiming Belfeld, km 87-92 ❑ Rivierverruiming Sambeek, km 109-120 ❑ Rivierverruiming Grave, km 155-175 ❑ Rivierverruiming Lith km 176-181 ❑ Mitigerende maatregelen peilopzet, aanpassing bruggen en stuwen ❑ Compensatieplan Natuur	❑ Proefproject eroderende oevers ❑ Compensatie benedenstroomse effecten Den Bosch ❑ Aankoop natuurgebied Heukelomse Beek, natuurlijke oevers en 25 m oeverstroken ❑ Grondverwerving nevengeul Belfeld West, nevengeul Sambeek Oost ❑ Prioritaire kademaatregelen conform bestuurlijke overeenkomsten met waterschappen

Resultaat Zandmaas Pakket I

- Realisatie van de projecten zoals vastgelegd in het Tracébesluit Zandmaas/Maasroute en projecten in het POL-aanvulling Zandmaas (gereed eind 2015) en anderzijds het aanleggen van prioritaire waterkeringen (gereed eind 2020). Voortschrijdend inzicht heeft opgeleverd dat naast de projecten Zandmaas en Grensmaas aanvullende projecten nodig zijn om het

beschermingsniveau van 1/250^e per jaar te bereiken.

- 427⁹ ha natuur plus 60 ha compensatie van natuurwaarden die verloren zijn gegaan.

---

⁹ Scopewijziging 5 maart 2013. In de Zandmaas vervalt de realisatie van de nevengeulen langs de stuwen bij Sambeek en Belfeld (samen 129 ha). De nevengeulen leveren geen bijdrage aan de hoogwaterveiligheidsdoelstelling. De overige natuurmaatregelen in de Zandmaas (fase I) blijven onderdeel van de scope. Het betreft de hoogwatergeul Lomm, de hoogwatergeul Well Aijen, de Heukelomse Beek en de natuurvriendelijke oevers. De totale scope natuur in de Zandmaas (fase I) is door de scopewijziging gedaald van 556 ha naar 427 ha.

Bijlage 3 Karakterisering Grensmaas projecten

De karakterisering van het Grensmaasproject volgens het Eindplan Grensmaas, vastgesteld door Gedeputeerde en Provinciale Staten op 21 december 2001 en het POL Grensmaas vastgesteld door Provinciale Staten op 1 juli 2005 en de ministeriële afspraken in de Vlaams-Nederlandse Verklaring met betrekking tot het uitvoeren van werken aan de Gemeenschappelijke Maas op 3 mei 2005, is weergegeven in onderstaande tabel.

Doelstellingen Grensmaasproject

- ❑ Het door rivierverruiming verlagen van de hoogwaterstanden in de Maas met als maatstaf dat uiterlijk in 2017 de gebieden die door de op basis van de Deltawet Grote Rivieren aangelegde kaden zijn beschermd een kans op overstroming hebben van 1/250^e per jaar, bij een maatgevende afvoer van 3275 m³/s.
- ❑ Het tot ontwikkeling brengen van tenminste 1000 ha natuur, waarvoor de aankoop en overdracht aan natuurbeherende instanties dan wel Rijkswaterstaat voor eind 2018 moet zijn gerealiseerd.
- ❑ Het winnen van ten minste 35 miljoen ton grind voor de nationale behoefte (provinciale taakstelling).

Plangebied Grensmaas

Het Maasdal van Maastricht tot en met Roosteren van Maaskilometer 15 tot en met Maaskilometer 55.

Projecten Grensmaas

❑ Uitvoeringsovereenkomst Grensmaas omvat de maatregelen: dekgrondverwijdering (dv), stroomgeulverbreding (sv), weerdverlaging (wv), aanleg nevengeulen (ng), aanvulling plas (ap), sanering (sa), dekgrondberging (db), natuurontwikkeling (no) en kadeophoging (ka) op de volgende locaties: -Bosscherveld dv, db, no -Borgharen sv, wv, db, no -Itteren sv, wv, db, no -Aan de Maas sv, db, no -Meers sv, wv, db, no -Maasband sv, wv, ng, no -Urmond sv, wv, sa, no -Nattenhoven wv, db, ka, no -Grevenbicht ng, no -Koeweide sv, wv, db (2 delen), no -Visserweert sv, wv, ng, no	❑ Proefproject Meers : sv, wv,db, ap, no ❑ Vlaamse locaties (België): -Hochter Bampd sv, ap, no -Herbricht sv, no -Kotem sv, wv, no -Boertien+ ❑ Roosteren: compensatie voor de kadeaanleg in 1996 en realiseren beschermingsniveau. ❑ Mitigatiemaatregelen: maatregelen ter voorkoming van significante waterstandsverhogende effecten dan wel verdroging aan Vlaamse zijde ❑ Rivierkundige werken (oever- en bodemverdedigingen) ❑ Prioritaire kademaatregelen conform bestuurlijke overeenkomsten met waterschappen

Resultaat Grensmaas

- Realisatie van de projecten conform de POL-aanvulling Grensmaas en het aanleggen van prioritaire waterkeringen (gereed eind 2020), waardoor het beschermingsniveau van

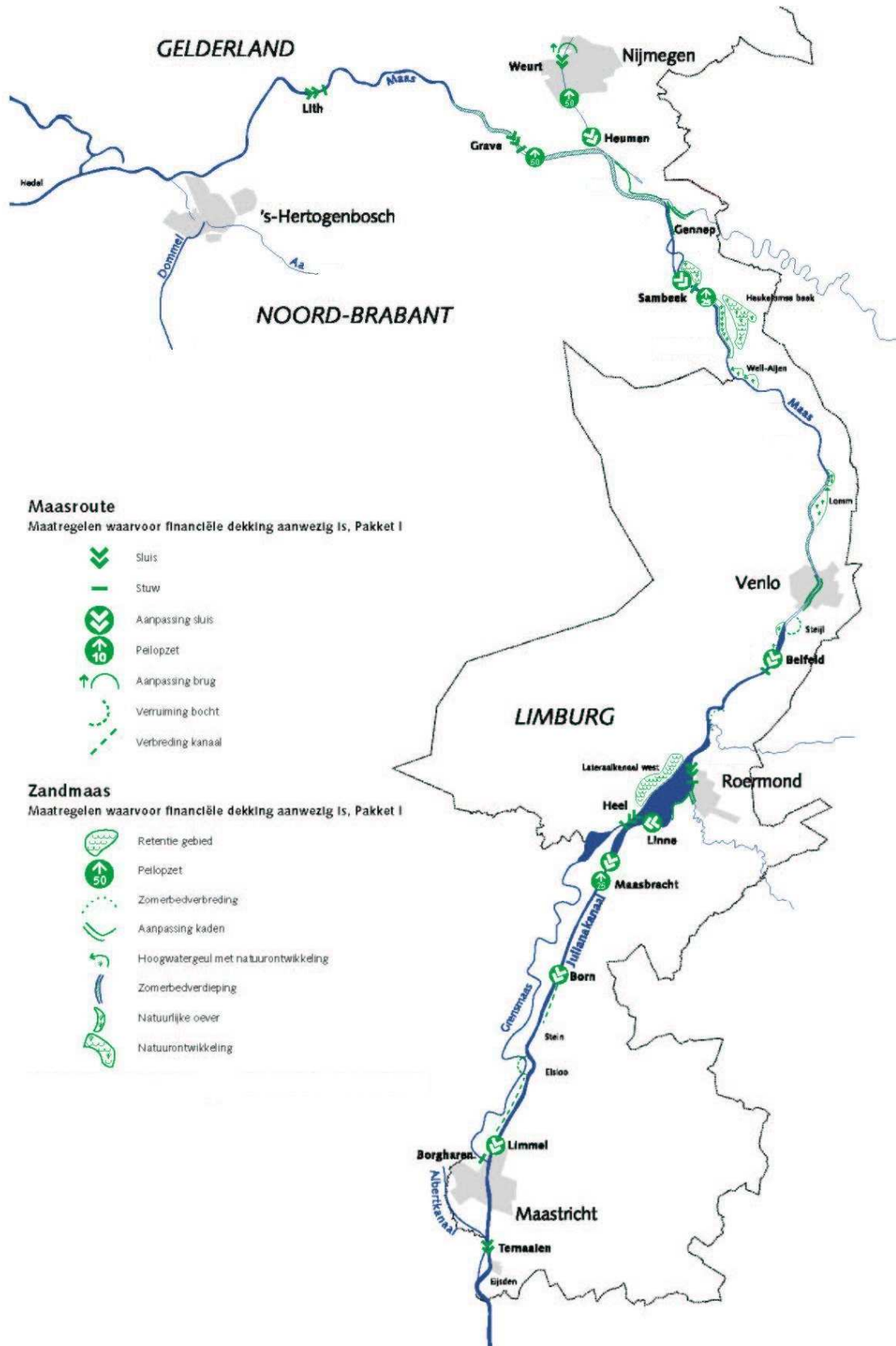

1/250e per jaar op basis van een maatgevende afvoer van 3275 m³/s zoveel als mogelijk wordt bereikt. Voortschrijdend inzicht heeft opgeleverd dat naast Zandmaas en Grensmaas aanvullende projecten nodig zijn om het beschermingsniveau te bereiken.

- Natuur aan Nederlandse zijde: 1208 ha natuur in 2018
- Delfstoffen: circa 52 miljoen ton grind.

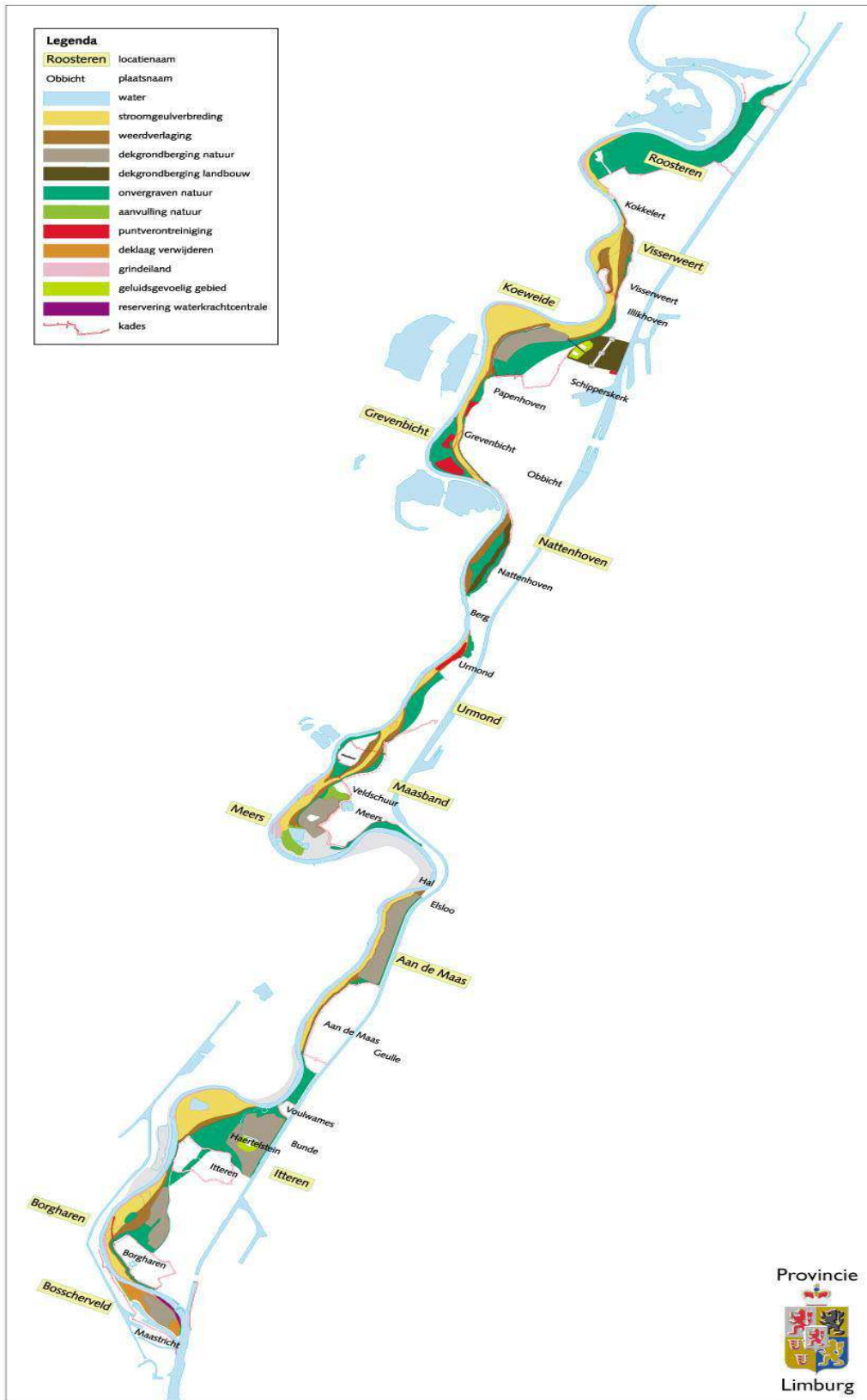

Bijlage 4   Kaart Tracébesluit en POL Zandmaas/Maasroute

Bijlage 5   Kaart Grensmaas conform Eindplan Grensmaas

Bijlage 6 Toelichting mutaties VGR 27

In deze bijlage zijn voor Zandmaas en Grensmaas de mutaties toegelicht in het projectbudget en in de ontwikkeling van de post "Risico algemeen".

Zandmaas

Tabel 1 Mutatie projectbudget Zandmaas

Detaillering mutatie projectbudget Zandmaas in VGR 28		€ miljoen
Totale mutatie VGR 28		0,0

Tabel 2 Ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas

Detaillering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas in VGR 28		€ miljoen
Standlijn per 1 januari 2005		88,1
1	Vergunningverlening en monitoring proefproject 2	-/- 1,0
Standlijn per 1 januari 2006		87,1
2	Nadeelcompensatie DGR Kaden	-/- 4,3
3	Schaderegeling peilopzet Grave	-/- 7,1
4	Keringen in de Roer i.v.m. invulling Wet op de waterkering	-/- 7,5
Standlijn per 1 januari 2007		68,2
5	Monitoring grondwatereffecten peilopzet Grave en Sambeek (aanwending van risico ten gunste van budget)	-/- 1,5
Standlijn per 30 juni 2007		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2007		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2008		66,7
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2008		66,7
6	Overboeking van de restant PM-post bestemd voor de kademaatregelen van "risico algemeen" naar "budget"	-/- 8,2
Standlijn per 30 juni 2009		58,5
Geen mutaties		
Standlijn per 31 december 2009		58,5
Geen mutaties		
Standlijn per 30 juni 2010		58,5
7	Overboeking van middelen bestemd voor "Sluitstukkaden"	-/- 8,8

Detailering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Zandmaas in VGR 28		€ miljoen
	Standlijn per 31 december 2010	49,7
8	Overboeking van middelen bestemd voor "Sluitstukkaden"	-/- 11,6
	Standlijn per 30 juni 2011	38,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2011	38,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2012	38,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2012	38,1
9	Overboeking vanuit "risico algemeen" naar "budget" voor Zuidgeul Well Aijen	-/- 3,0
	Standlijn per 30 juni 2013	35,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2013	35,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2014	35,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2014	35,1
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2015	35,1

Grensmaas

Tabel 3 Mutatie projectbudget Grensmaas

Detailtering mutatie projectbudget Grensmaas in VGR 28		€ miljoen
	Totale mutatie VGR 28	0,0

Tabel 4 Ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Grensmaas

Detailtering ontwikkeling van de post "Risico algemeen" Grensmaas in VGR 28		€ miljoen
	Standlijn per 1 januari 2006	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 1 januari 2007	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2007	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2008	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2008	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2009	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2009	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2010	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2010	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 30 juni 2011	12,6
	Geen mutaties	
	Standlijn per 31 december 2011	12,6
	Maatregeloverstijgende risico's zijn maatregelspecifiek gemaakt	-/- 12,6
	Standlijn per 30 juni 2012 (wordt per VGR 24 niet verder weergegeven i.v.m. bereiken NUL)	0

27^e Voortgangsrapportage Zandmaas en Grensmaas

**is een document van Rijkswaterstaat Programma's, Projecten en Onderhoud
Programma Maaswerken**

Postadres:
Postbus 1593
6201 BN Maastricht

Bezoekadres:
Avenue Ceramique 125
Maastricht

Telefoonnummer: 043 - 387 0303
Faxnummer: 043 - 387 0359

www.rijkswaterstaat.nl/maaswerken